

Massaal grote parasolzwammen in weiland bij Ten Arlo

■ Herfst kenmerkt zich door veel hout- en bundelzwammen

In het kader van #2uurNatuurChallenge, initiatief van het landelijke IVN, zou ik met een groep van elf personen op excursie. Vanuit het IVN-Struunhuus in het Steenbergerpark in Hoogeveen wilde ik via recreatiegebied Nijstad en het daargelegen Tiny Forest naar restaurant Narline op Ten Arlo wandelen en onderweg wijzen op paddenstoelen.

IVN-afdeling Hoogeveen had voor ons een herfstlunch besproken in het restaurant. Mark Rutte en Hugo de Jonge staken er een stokje voor. Ook de paddenstoelenexcursie die ik met Groei&Bloei, afdeling Hoogeveen-De Wolden, zou leiden in het Kremboongbos, werd afgelast. Diezelfde week belde IVN-er Roel Smit: "Ga eens op het weiland naast de picknickbank bij Ten Arlo kijken. Je weet niet wat je ziet!" Dus daar heen. Mijn vrouw begon de grote parasolzwammen te tellen, maar stopte bij 150. Ik denk dat hier 200 stonden. Zoveel op één weiland of in een natuurgebied heb ik nog nooit gezien. In alle stadia van ontwikkeling ston-

den de parasolzwammen te pronken in het groene gras. Echt uniek! Toen mijn schoonouders nog een zomerhuis bij Formerum op Terschelling hadden, nodigden we vriend Ivan Milan en zijn vrouw en zoon uit daar een vakantie door te brengen. In Slowakije is Ivan paddenstoelendeskundige. Via Stichting Stedenband Hoogeveen-Martin waren we al met hem in 1996 in contact gekomen. Op Terschelling was het augustus en ik liet Ivan duinen, zee en Wad zien. In de duinen zagen we de eerste grote parasolzwammen. "Doen jullie daar niets mee?", vroeg Ivan. Tja, een Nederlander gaat maar zo niet de duinen in om parasolzwam-

Grote parasolzwammen in een weiland bij Ten Arlo. Hero Moorlag

men te verzamelen. Stel je voor dat een boswachter dat ziet. Ivan stelde voor in de avondschemering vier te plukken. Dat deden we. In de keuken van het zomerhuis sneed zijn vrouw de stelen van de hoeden, waste de hoeden, controleerde ze op slakjes en andere beestjes, haalde ze door eiwit, bestrooide ze met paneermeel en bakte ze in een koekenpan. Beetje zout en peper erop en je hebt heerlijke schnitzels. Opdienen met witte rijst, pilsje erbij. Een maaltijd uit de natuur. Later paste ik het van Ivan en zijn vrouw geleerde toe in huis. Omzichtig en met enige tegenzin haalde ik verse grote parasolzwammen uit de Boerenveense Plassen. Met tegenzin, want als toezichthouder begon mijn geweten te spreken. Slecht voorbeeld, Hero! Maar ach, het waren slechts twee paddenstoelen van de dertig. Vorige week op Ten Arlo dacht ik aan die schnitzels bij het zien van zoveel grote parasolzwammen op het weiland schuin tegenover restau-

rant Narline. De chefkok en zijn medewerkers zouden voor minstens dertig personen een fantastische maaltijd hebben kunnen bereiden. Keuze aan verse parasolzwammen genoeg. De chefkok zou met kruiden en sausjes een nog smakelijker schnitzel hebben gemaakt dan wij in het keukentje op Terschelling.

Extreem grote bundelzwammen

Tweehonderd parasolzwammen bij Ten Arlo is uitzonderlijk. Maar wat opvalt in deze herfst zijn de vele op hout groeiende zwammen: spekzwoerdzwam, zwavelzwam (prachtexemplaren!), roodgerande houtzwam, eikenbloedzwam en grijze gaatjeszwam. De bundelzwammen spannen echter de kroon. Massaal zie je aan de voet van bomen bundels van de gewone zwavelkop. De veel minder algemene rode zwavelkop staat ook in het Spaarbankbos. Daar tref je vooral schitterende bundels, extreem groot, van de schubbe bundelzwam, de

prachtvlamhoed en de goudvliesbundelzwam. De schubbe bundelzwam is nota bene eetbaar, maar ik zie me in het Spaarbankbos niet zo'n enorme bundel afsnijden. Niet alleen omdat ik het jammer vind van zo'n fraaie bundel, maar ook omdat deze zwam een mycotoxine bevat, op het maag-darmstelsel werkend gif met de naam sesquiterpeen. Dat toxine verdwijnt tijdens het koken. Ik begin er toch maar niet aan. Wel kun je, nadat je de foto van deze bundelzwam hebt gemaakt, van een hoed een stukje afbreken en tussen de vingers kapot wrijven. Je ruikt de geur van radijs. De schubbe bundelzwam (*Pholiota squarrosa*) staat op levend hout en is daarom een parasiet. Vooral fruitkwekers hebben een hekel aan deze zwam. Maar deze gele bundelzwam met bruine schubben op de hoeden is voor liefhebbers een plaatje. ■

Hero Moorlag

Schubbe bundelzwammen op een beuk in het Spaarbankbos. Hero Moorlag

Schaapskuddes kunnen belangrijke bijdrage leveren aan stikstofproblematiek

De neerslag van stikstof uit de lucht heeft grote invloed op de relatief voedselarme zandgronden. In Drenthe groeien op deze arme zandgronden de uitgestrekte heidevelden, waardoor deze provincie van oudsher bekend staat. Het Ministerie van LNV en de Provincies zijn hard bezig om oplossingen te vinden om de stikstofproblematiek beheersbaar te krijgen. Opvallend is dat bij de genoemde voorgenomen stikstofmaatregelen de gescheperde schaapskuddes niet of nauwelijks worden genoemd, terwijl dat juist voor de hand zou liggen.

Mineralen

Het beheer van de heidevelden gebeurt al eeuwenlang door een herder met zijn of haar schaapskudde in het veld. Overdag grazen de schapen als kudde op de heide en 's nachts komen de schapen in de kooi, waar ze hun mest achterlaten. Door deze manier

van werken haal je continue mineralen uit het heidegebied naar de potstal in de kooi. Vroeger werd juist die mest gebruik voor het bemesten van de bouwlanden op de essen bij dorpen, gronden waarop granen werden verbouwd. Er was dus een continue stroom van mineralen vanaf de heide naar de graanakkers. Daardoor bleven de heidevelden een voedselarme bodem behouden en vergraste en/of verboste de heide niet.

Voordeel

Het voordeel van een herder met schaapskudde is, dat schapen zeer gericht kunnen begrazen. Op de ene plek wat meer en zonnig op de andere plek wat minder intensief. Ook kunnen bloeiende planten zoals klokjesgentiaan tijdelijk worden ontzien. Een goede herder zorgt met zijn schaapskudde daarmee voor de gewenste variatie in structuur en biodiversiteit.

Drentse heideschapen worden ingezet in het heidebeheer.

Albert Kerssies

siteit. Heden ten dage hebben we in Drenthe nog tien wit gewolde schaapskuddes op de heidevelden rondwaden, die hetzelfde beogen te bereiken als vroeger.

Helaas heeft de vermessing en verzuring vanuit de lucht grote invloed op de voedselrijkdom van de bodem. Hoe voedselrijker de bodem, hoe beter de grassen

groeien ten koste van de heideplanten.

Vanuit de Stichting Behoud Drentse Schaapskuddes pleiten wij al enige jaren om de schaapskuddes een belangrijkere rol te geven in het beleid rondom het 'Stikstofdossier'. En die rol ook te verankeren in een vergoedingsstelsel. Er zijn per kudde meer schapen, meer bekkies, nodig om de vergrassing te beteugelen. Jaarlijks kan op deze wijze zo'n 4 tot 5 kilogram stikstof per hectare afgevoerd worden. Voorwaar een substantiële bijdrage! Uitbreiding van de traditioneel gescheperde kudde is een maatregel die goed zal uitpakken met betrekking tot de stikstofcrisis. De tien Drentse schaapskuddes zetten zich daar graag voor in, mits ze kunnen rekenen op een wezenlijke bijdrage in de extra kosten. ■

Albert Kerssies